

DE NOORD-BRABANDER,

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS - PRIJS

Voor de Stad. f. 12.

Frans per post. n. 14.

MACER VERUM QUID VETAT?

HORATIUS.

ADVERTENTIEN

15 cents de regel

behalve 35 cents regel

(Verschijnende driemaal ter week s. Dingsdag, Donderdag en Zaterdag.)

1843.

Wij zijn 1843 ingetreden: Heil en Zegen zij dus allen, die ons lezen, en die ons niet lezen, in het Nieuwe Jaar!

Onder de weinige loffelijke gebruiken, welke eene veelvuldig wegschavende verlichting ons van den goeden ouden tijd heeft overbehouden, behoort ook voorzeker deze, welke, op den eersten dag van het jaar, de menschen als broeders tot elkander voert, om zich wederzijdsch al dat goed toe te wenschen, dat men gewoon is gedurende het overige gedeelte van het jaar zich wederzijdsch te benijden.

Ja Nieuwjaar verbreedert; het is voor den mensch der wereld, het eenige tydstip, dat ~~aan zijn~~ ~~aan zijn~~ adel herinnert, die, van Adam beginnende, in allen broeders doet erkennen, welke met hem hetzelfde graf zullen deelen.

Heil en zegen in het nieuwe jaar! Dus klinkt het allerwege: wij ook willen onze stem daarbij paren; en wenschen, dat het allen wel zij.

Mogt het sterk geschokte Vaderland dit jaar herleven, en krachten inzamelen, om uit de rampen, waaronder het gebukt gaat, op te staan, en eene toekomst te gemoet te zien, welke den roem van vorige dagen moge doen gedenken.

God behoeve de dagen des Konings en des zelfs Koninklijk gezin: de Almagtige hand, die Koningen schépt, rigte de paden van Willem II. ten heil van het vaderland: Wijsheid en sterkte mogen zijne schuts-engelen wezen; want het rijk, dat hij bestiert, is een rijk dat Twijft. Twist en tweedragt gezaaid door huurlingen in den akker der Godsdienst-driften, drukkende lasten ontstaan uit laakbare geldverspillingen, onder een vorig ministerie, dat de belangen des vaderlands roekeloos ten offer bragt; verval van de hulpbronnen des staats en daaruit volgende, en van dag tot dag vermeerderende armoede: ziedaar de kwalen, welke aan de hartader van Nederland knagen. Waarom zoude men het ontveinzen! Men heelt de wonde niet, die men verbergt.

De Koning kenne die, dat hij ze pijle; en de wijsheid des Hemels verlichte hem, en de sterkte van hierboven ondersteune hem, opdat hij moedig de bijl aan den

wortel brengende, in dit jaaf ten minste, de zaden mogen gelegd worden van eene betere toekomst.

Ook daartoe kunnen en moeten de Staten-Generaal het hunne bijdragen. Mogten zij een weinig meer doorzicht en veerkracht aan den dag leggen, dan zij tot hertoe toonden! Wat is hunne bediening? Zij zijn wetgevers, dat is verzorgers, bedeelers van 's vaderlands heil. Waren zij dit tot dusverre? Voorzeker neen; en waarom niet? Is het niet, omdat de meesten hunner niet uit eigen oogen ziende, zich als blinden, door blinde leidlieden lieten voortsleuren op een pad, dat ten ondergang voerde. Men heeft de oogen geopend, ja; maar genoegzaam?... Heeft nog het vertrouwen op ministerieele beloften niet meer invloed, dan eigen overtuiging in het uitbrengen van wetgevende stemmen? -- De kamer sprak tot den Koning bij de opening der huidige zitting een krachtig woord. Mogt zij dat woord met er daal gestand doen! Dit is de eenige wensch, welke wij voor het heil der natie ten haren opzigte behoeven te vormen; want daardoor zal zij doorzicht en veerkracht betoond hebben ter redding des dierbaren vadergronds.

Zoo niet? dat dan de eerste kamer rustig in hare oude vermolmdé zetels voortsluimere, en niet ontwake, voor dat het instortende staatsgebouw, onder hare puinhopen, ook de afgeleefde instelling begraaft. Dat dan de Tweede Kamer jaarlijks hare schermutselingen vernieuwe, als een tooneel, waarop aan de natie de constitutioneele regeringsvorm wordt voorgespiegeld; dat zij rijk worde, in bedieningen en kruisen en adeldom; tot op den dag waarop het vaderland den noodkreet zal aanheffen van nationalen rampspoed! en....

Maar wij verwachten beter. Er winnen daár vooral met den dag goede beginselen veld. De Constitutioneele partij der Kamer zij nog in minderheid; deze is gering, en hare moreele kracht is groot. Mogt zij vertoonen, wat zij is, en wat zij kan bij de voordragt der begrotingen van 70 miljoen.

Ook den ministers hebben wij wenschen te brengen. Dat zij eensgezind zijn, beginselen aankleven en die eenparig handhaven. Hen beziele één geest, niet meer gelijk voorleden jaar gebeuren mogt, om een coalitie te vormen, ten einde Katholijken uit hun midden te weeren, omdat zij Katholijk zijn; maar om voortbouwende op de

grondwet, den Koning en der kamers voor te lichten in al wat tot heil des Vaderlands strekken kan.

Dat hen vooral de geest niet alléén, maar ook de daad der bezuiniging ten lof verstreke. En te dien einde wenschen wij den heer ROUSSSEN, dat zijne finantieele bezuinigde voordragt van 70 miljoen op de eenparige stemming der tweede kamer schipbreuk lijde.

Dat de heer van HALL zich de moeite geve, vooraf in allen deele de ontwerpen te kennen, welke hij voordragt, en daarboven de stof bestudeere, waarover die wetsontwerpen handelen. God beware hem vooral voor placets-zucht; hij kan van von ALTENSTEIN leeren, wat het is, zich in godsdienst-zaken in te mengen.

Dat de heer SCHIMMELPENNINCK in zijn tweejarig onderzoek over het vraagpunt der verkiezingen genoegzaam licht hebbe opgedaan, om een fiksch systeem te omhelzen, uittewerken, in de kamers te brengen, te verdedigen of te vallen.

Dat de heer BAUD de lust bekruipe om in de Oost-Indische bezittingen eenige penningstekens meer te besparen; want daar vooral kan veel bezuinigd worden; en wat zou dit der moederschatkist welkom wezen!

Dat de heer DE PÉLICHY een weinig van die cordaatheid erlange, welke zijne verlatene positie in het ministerie noodzakelijk maakt. Dat hij den moed hebbe de jansenisten uit zijn departement weg te schrappen, en die te verzenden, daar waar zij te huis behooren, bij het ministerie van de protestantsche en andere eerediensten.

Dat de heer LIST wat minder vernieuwings-zucht aan den dag legge, om het leger niet te ontstemmen, dat al wat nieuw is, niet altijd nuttig of doelmatig, en zeer dikwijls lastig vindt.

Dat de heer RIJK de vervallen zeemagt, uit de spaarzame penningen, die men hem verleent vernieuwe, en hij zal een weg gedaan hebben, dat niet slechts nuttig maar groot en onmogelijk schijnt. Hem, maar ook hem alléén, wenschen wij, dat men zijn budget niet beknibbele.

Om te eindigen, wij erkennen gaarne de goede bedoelingen der regering; maar wenschen, dat dezelve door daadzaken toone, dat het haar ernst is eenen nieuwen weg in te gaan. Moge dit aangevangen jaaf dien wensch verwezenliken.

OOSTEN.

In eenen brief uit Jerusalem klaagt men zeer, dat Frankrijk deszels protectoraat over de Christenen en de heilige plaatsen van het Oosten verwaarloost. De heilige plaatsen behooren voer de revolutie van 1789 allen onder uitzondering aan de Katholijken. De Grieken en Armeniërs hebben dezelve allengskens aangekomen, en hun er slechts 4 of overgelaten, die hun ook nu weldra ontnomen zullen worden. De Grieken hebben eenen firman verkregen, welke hun magtig, al die plaatsen, zonder uitzondering te herstellen. Dit staat aldaar gelijk met eene erkenning van eigendom. Indien Frankrijk geene krachtige maatregelen neemt, dan zal deszels invloed in het heilige land geheel verdwijnen, ten gunste van Rusland, hetwelk daar toe, noch intrigues, noch geld spaart.

Men behoeft zich echter over dit alles weinig te verwonderen, wanneer men bedenkt, dat de fransche gezant te Constantinopolen een exredacteur van het *Journal des Débats* is.

DUITSCHLAND

KEULEN 23 December. Frankrijk heeft recent maatregel genomen, die opzigtens de staatkunde en den handel niet zonder belang is. Een koninklijk besluit bevat de afschaffing van alle rechten, geheven op de koopwaren, welke door Frankrijk werden vervoerd. Volgens de berekeningen der dagbladen, zal deze maatregel vooral voordeelig voor Zwitserland zijn, wiens handel van doorvoer over fransch grondgebied tot 70 & 80 miljoen franken belooft.

Men weet dat het kabinet der Tuilerien reeds lang deszels aandacht op den Helvetischen bond gevestigd heeft. Het wil met behulp van eene handelsvereenkomst, zich eenen staatkundigen steun in dit land vormen, en, volgens de uitdrukking van een ministerieel dagblad, zich tot een wal voor Duitschland maken.

Het fransch kabinet heeft de grootste oplettendheid op al hetgeen in Zwitserland gebeurt. Deszels gezanten hebben bevel ontvangen alle mogelijke pogingen aan te wenden om eene toenadering tusschen dit land en de duitseche tolvereeniging te beletten. Het is hun reeds gelukt eene partij rondom zich te vereenigen, die openlijk aan eene toenadering met Frankrijk werkt.

— Mgr. Dunin, Aartsbisschop van Posen, die door eene vrij ernstige ongesteldheid aangetast is geweest, is aan de beterhand.

— De *Gazette de Carlsruhe*, van den 25 December, meldt dat de onderhandelingen over het ontwerp van eene franco-Belgische tolvereeniging door het fransche gouvernement en den belgischen afgezant zal worden hervat. Men zegt, dat om voortaan alle reclamatie van de zijde der mogendheden voer te komen, deze onderhandeling uit een geheel nieuw oogpunt zal aanvangen. Er zou sprake bestaan, om het fransche tarief voer een zeker getal jaren te bepalen, hetzelfde voer dien bepaalden tijd door België te doen aannemen, en aan de grenzen van hetzelfde niet dan Belgische tolbedienden te plaatsen. Dit ontwerp is klaarblijkelijk op dezelfde beginselen gegrond, als die, welke tot grondslag der Duitseche tolvereeniging gediend hebben.

— Men meldt uit Luxemburg: Z. M. Koning Willem II heeft bij besluit van den 9 dezer maand de artikelen 7 en 8 van het besluit van den 18 Februarij 1809, betreffende de vrouwenkloosters, ingetrokken en gewijzigd het koninklijk besluit van den 12 Junij 1824, door vaststellen, dat de leden dezer congregatiën, in het Groot-Hertogdom, hunne geloften kunnen afleggen zonder bepaling van tijd, en dat deze gemeenten, volgens de behoeften, nieuwe leden in hun midden zullen kunnen ontvangen.

ZWITSERLAND

De staatsraad van Lucern heeft verscheidene voorstellen gedaan ten gunste der klooster. Men

weet dat Lucern aan het hoofd der bondgenootschappelijke zaken gaat staan.

Het heeft reeds den president der bondvergadering benoemd. De keus is gevallen op den Heer van Ruttiman, die zich door zijne Katholijke en behoudende beginselen onderscheidt. Men zal het er op aanleggen om de zaak der kloosters van Argau naar het goed regt te regelen.

— De landman Donner van het kanton Argau heeft zijne ambtsbetrekking neergelegd, omdat hij niet langer lid eener vergadering zijn wil, die alle goed regt met voeten treedt. Hij heeft dit in een openlijk manifest verklaard: hetzelfde maakt overal eenen zeer diepen indruk.

ENGBELAND

LONDEN den 23 December. De bevalling van H. M. wordt tegen de maand Maart te gemoet gezien.

— Te Galway in Ierland heeft, op den eersten Kersdag, eene uit ongegronde vrees ontstane overlijding de schrikkelijkste gevolgen na zich gesleept. In eene Roomsch-Katholijke kapel aldaar verspreidde zich, namelijk, gedurende de vroegmis, het gerucht dat eene der galerijen op het punt stond van in te storten, en zoo groot werd dadelijk het gedrang op de trappen en aan de kerkdeuren, dat niet minder dan acht en twintig, sommigen zeggen vijf en dertig menschen, gedurende deze verwarring verpletterd zijn. Bij onderzoek is gebleken dat de galerij zich in den besten staat bevond.

— Er heeft eene vergadering der schotsche kerk plaats gehad; men heeft daarin eene memorie opgesteld, in naam der zaamgeroepen ministers, die de groote meerderheid der schotsche predikanten vormen.

Men drukt er het vast besluit in uit, dat men zich van de burgerlijke magt, wil losscheuren, en deze niet aan de kerk van Schotland de onafhankelijkheid verleent, welke zij vordert. Zij verwerpen niet slechts de tusschenkomst der tijdelijke magt in zaken van leer; maar ook in de tucht. Zij herinneren op het einde van de memorie de regering der Koningin, de pligten welke de hoofden van den staat jegens Haer te vervullen hebben; door wien de Koningen regeeren, en welke haar voorschrijft de Kerk die vrijheid te laten, die hij haar zelf gegeven heeft.

Dit is eene formeel veroordeeling van het protestantismus, dat vroeger altijd de godsdienst aan de staatsmagten ondergeschikt heeft gemaakt; het is eene veroordeeling hunner eigene kerk, welke zij openlijk belijden door menschen-wetten gevestigd te zijn.

— Men vermoemt dat de President Teijler het congres der Vereenigde Staten met eene redevoering geopend heeft. Hij heeft in dezelve gesproken over het tractaat tusschen Engeland en de vereenigde Staten op eene wijze, die de Engelsche bladen ontstemd heeft.

SPANJE

Dezen avond is eene commissie der stedelijke junta van Barcelona vertrokken, om zich aan den Regent van het rijk te vertooven. Haar deel is om de verbazende contributie welke Barcelona is opgelegd, ten minste tot op twee derde verminderd te krijgen. (*El Constitucional*)

— Het dagblad *El Sol* van Madrid, verhaalt dat er verschil in het leger van Espartero is ontstaan. Van Halen en de regent zouden zeer verdeeld zijn; de generaal Sevane, die eensklaps uit Madrid vertrokken is, zou als bevrediger en des noods als opvolger benoemd worden. Van Halen zou genegen zijn, om verklaringen te geven over zijn gedrag, niet voer den krijgerraad, maar voer de natie, door middel van een manifest, waarin hij eenen tot nu toe geheim gehouden brief zou mededeelen, welken de generaal Espartero, naar het schijnt, aan den generaal Zavala geschreven heeft.

— Een blad uit Lissabon, *O Portugal Felho*, be-

vat het volgende: Giateren, den 10 december, is in de kerk van het oude klooster van Jezus van de derde orde, een zeer plechtig feest gevierd tot dankzegging voer de oprigting der Associatie van de voortplanting des geloofs in het koninkrijk Portugal.

FRANKRIJK

De *Proaas* doet heden in zijn *Bulletin* des Tribunaux de volgende tijding mede, welke verantwoordelijkheid wij aan haar overlaten:

» Het gerucht loopt aan het Paleis, dat een welsprekend redenaar, wiens hart door een onlangs geleden verlies, verbrijeld is geworden, van den roem die hem ontrugt afstand doet, zich aan God gaat toewijden, en het kleed van den H. Dominicus zal aantrekken. Deze vrome daad zou ons geenszins verwonderen. In zulke zielen, die voer alle edelmoedige aandoeningen vatbaar zijn, is volgens de schoone uitdrukking van Dante altijd een vruchtbaar hoekje over, waar het kruis, die bloem van den Calvarieberg, gaarne ontlukt. Dit is het geheim der onverwachte roeping, die Le Maitre, op zijn 20 jaar aan de bedwelmingen der wereld ontrukte, en de strange eenzaamheid van Port Roijal opende. Thans zou het offer schitterender zijn. In de kracht der jaren en in de rijpheid des talents zou hij wiens woord Gerbier en Mirabeau voer de balie en de tribune herinnerde, een leve van verzakking, Gode toegewijd, leiden. Voer het overige voegt het licht des geloofs zeer wel bij de met roem gekroonde voorhoofden, welke door hevige smarten gerimpeld zijn, en de begaafde mond, die zoo heerlijk de taal der menschen wist te spreken, zal ook de taal des Hemels weten te verkondigen.»

Doelt dit op den beroemden gedeputeerden Berrier, wien onlangs de dood zijne echtgenoot ontrukte heeft?

— PARIJS den 23 December. Hoewel daarvan nog niets officieels bekend is, gelooft men langzame meer aan de verloving der prinses Clementine met prins Augustus van Saksen Coburg Cohary, broeder der Hertogin van Nemours, en van den Gemaal der Koningin van Portugal.

PARIJS 29 December. De herroeping van den Spaanschen consul naar Perpignan, is geschied, omdat hij den kolonel Prim eene verlof pas naar Catalonie had gegeven, die onder eenen anderen naam over Frankrijk te Madrid was aangekomen. Het *Journal des Débats* merkt op, dat daardoor de beschuldiging van de *Morning Chronicle* zeggende gelogenstraft wordt, daar dezelve beweerd had, dat de heer Prim zijne pas door de fransche overheid was geworden, die zijnen terugkeer naar Spanje alleen begunstigd had, opdat hij zich bij den opstand zou kunnen voegen.

— Men heeft voer het eerst de gasverlichting in eene der Kerken van Parijs doen plaats hebben. De uitslag is voortreffelijk geweest. Op het autaar was het licht als naar gewoonte, maar de achtien kroonen, in den smaak van Lodewijk XIV waren allerprachtigst; en de buisen welke het gas tot 300 verschillende lichten voerden, waren aanzichtbaar.

— Over de zaak van Marcellange welke voer het hof van assies van de Rhone aanhangig was, heeft den 28 december het laatste gehoor plaats gehad. De Jury heeft Basson schuldig verklaard. Het heeft over geene verzachtende omstandigheden gesproken. Dien tengevolge is hij ter dood veroordeeld. Bij het lezen van het verdict, hebben zijne krachten hem geheel en al verlaten. De wacht ondersteunde zijnen wankelenden gang. Toen hij evenwel de wachtzaal was ingegaan, die voer de beschuldigten gedurende de zitting van het hof bestemd is, scheen hij een weinig te bekomen, en zich met de regterhand voer het voorhoofd slaande, riep hij uit: « Al wat mijn verdediger gezegd heeft is toch de waarheid.»

— De inwoners van Valenciennes zagen eenigen tijd geleden een rijtuig, tot vervoer van meubelen dienende, beladen met huisraad, door hunne stad komen, den weg naar België inslaande. Dit rijtuig

hetwelk verschillende fraaije canapés, in den stad van Ledewijk XV, Bergères en zeer rijke fauteuils bevatté, werd van Parijs naar een huis in België gezonden, hetwelk men op de Fransche wijze wilde meubleren. De lading komt op de Belgische grenzen aan, en men wil de inkomende regten betalen, die zeer gering zijn. De Heer Macaire, chef van het bureau van Quiévrain, bevond dat de opgaaf een weinig te laag was, en scheen voornemens de goederen tegen die waarde in beslag te nemen, een regt hetwelk de wet aan de toebedienden toekent. Bij het nader onderzoeken der meubelen, om tot eene beslissing te komen, bemerkte men dat de voren der canapés niet zeer elastiek waren, men begon te twijfelen, en, een der bovenste onderzocht hebbende, ontdekte men binnen in de meubelen, verbodene goederen. Dezelve bevatten voor acht à tien duizend franken Lyonsche zijde, welke men in België dacht binnen te smokkelen. Men heeft de zijde, de meubelen, de paarden en het zijtuig in beslag genomen.

NEDERLANDEN

BERTOGENBOSCH 2 Januarij. Gisteren middag verzamelden zich de Officieren der Schutterij en der andere corpsen, welke alhier in bezetting liggen, op de markt, ten einde aldaar Z. Exc. den Heere Staatsraad Gouverneur, met de Generaals Graaf van Styrum en Graaf Dumonceau, benevens den Kommandant der Stad, welke allen aldaar verbeid werden, hunne nieuwjaars groeten aanbieden. Inmiddels omstreeks 12 ure, verschenen Hunne Exc. op de Markt, en werden hun de wenschen der officieren, door de chefs der respectieve corpsen aangeboden. Vervolgens werden de officieren aan Hunne Exc. voorgesteld, welke zich minzaam, onder dezelve vermengden en regt vriendschappelijk toespraken.

Inmiddels voerden de muzik der infanterie en van het korps dragonders, goede stukken uit. Het geheel der plegtigheid, leverde een schoon aanzien op, en verdient daarom vooral opmerking, omdat het een versterking was, tusschen burgerlijke en militaire autoriteiten.

Gisteren avond heeft Z. Exc. de Heer Staatsraad Gouverneur eene Soirée gegeven, welke talrijk bezocht is geworden.

Men leest in de *C. N. Stem*, de volgende opmerking over de Opcenten:

Bij de voordragt der wets-ontwerpen, betrekkelijk de belastingen over de twee volgende jaren treft men overal het onzalige woord **OPCENTEN** aan. de regering vraagt ophoudelijk **OPCENTEN**; maar zij schijnt er niet aan te denken, hoe het gaan zal, als het volk eenparig antwoordt: bij ons zijn de **CENTEN OP!**

GRAVENHAGE den 30 December. De Minister van Financien, in aanmerking nemende, dat er, behalve het zout, een aantal andere middelen aanwezig zijn, die met vrucht tegen de vervuiling van het zout der zeeschepen kunnen worden aangewend, heeft, bij resolutie van den 9 December jl. bepaald:

a. dat het zout, waarvoor ten behoeve van den scheepbouw, uit kraachte van het koninklijk rescript van den 12 November 1833, n°. 74, vrijdom van accijs wordt toegekend, voortaan zal behooren te worden vermengd met 4 kunnen ongezuiverde houtzajn onder elke honderd ponden;

b. dat de houtzajn door den betrokken controleur, ten koste van de belanghebbenden, zal behooren te worden geleverd;

c. dat de vermenging zal behooren te worden bewerkstelligd door de ambtenaren, bij den uitslag uit de zout-ziederij en dat het zout vervolgens onder begeleiding van ambtenaren naar de scheepstimmerwerf zal moeten worden vervoerd, en aldaar onder hun toezigt, tusschen de inhouten van het schip worden verwerkt.

Bij besluit van den 20 October jl., heeft Z. M. den Mr. A. Sandberg, oud lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, verheven tot

den Nederlandschen Adelstand, met het praedicaat van *jonkheer*.

-- Bij besluit van den 27 December, No. 49, heeft Z. M. benoemd:

Tot burgemeester der stad Breda, Mr. J. F. de Roy;

Tot burgemeester der stad Tilburg, H. B. Beekers.

Provinciaal Gerechtshof

van

NOORD-BRABAND.

Kamer van Correctionele Appellen.

Ter audientie van den 21 December heeft het Hof het volgende belangrijke arrest uitgebragt, waarvan de daadzaken aldus waren:

Drie jufvrouwen J., te Oosterhoat, toonden zich kort geleden bij het doortrekken van militairen onwillig om inkwartiering te nemen, door haar huis, niettegenstaande alle aanmaning des burgemeesters, gesloten te houden. Eindelijk werd de deur met geweld geopend en de burgemeester trok, vergezeld van den officier van justitie binnen, maar werd door de dames met scheldwoorden en stompen ontrangen, waarvan proces-verbaal werd opgemaakt, ten gevolge waarvan twee jufvrouwen door de regtbank te Breda, wegens rebellie, tot gevangenis en geldboete verwezen zijn.

Hiervan appel, zoowel van de zijde der beklagden als van den officier. Het Hof hierop regt doende, heeft overwogen, dat het Koninklijk besluit van 25 October 1815 (*Staats-Courant* No. 202 en Bijvoegsel op het *Staatsblad*. II. pag. 213) *betrekkelijk de inkwartiering, nimmer op eene wettige wijze is bekend gemaakt om de onderdanen te verbinden*, enmitsdien de weigering van de beklagden op eenen wettigen grond steunde; en wat de uitdrukkingen tegen den burgemeester betreft, deze in een particulier huis gebezigt zijnde tegen eenen ambtenaar, welke bleek op dat oogenblik buiten den kring zijner bevoegdheid gehandeld te hebben (hoewel dit niet aan de beoordeeling der beklagden stond,) terwijl de beklagden ook door het tegen harer wil openen en indringen van haar huis eenigermate waren geprovoceerd, noch misdadig, noch wanbedrijf, noch overtreding daarstellen.

Het is alzoo bij dit arrest uitgemaakt, dat men niet verplicht is inkwartiering in te nemen.

-- In den nacht van den 22 heeft een deerlijk ongeval plaats gehad te Brijel, een dorp in Pruisen, twee uren van Venlo gelegen. Zekere heer Simons, handelaar in granen, had op zijnen zolder veel raapzaad opgelast. De last iste zwaar geweest; de balken van den vloer zijn bezweken en met al wat er op lag, nedergestort in de kamer daaronder, in welke drie dochters van den heer Simons sliepen. Twee waren dood, toen men haar van onder de balken en planken en het zaad te voorschijn bragt; de derde leefde nog! maar stierf ook kort daarna. Men kan zich den schrik, de droefheid, de vertwijfeling der betrekkingen voortstellen.

Mengelwerk.

Protestantsche Literatuur.

Een' tijd geleden, boden zich twee lieve kleinen, *Hendrik en Maria*, spruitjes van vader *Anoniem*, der beschaafde menschen maatschappij aan; en dat wel onder het patronaatschap van eenige Heeren, die, ofschoon zij het Evangelie slechts op het uiterste stipje hunner tong plegen te hebben, ditmaal nogthans in eene soort van Evangelische Windvlaag, het zich geraden hebben geoordeeld, de armen van geest bij te springen, en nadrukkelijk aan te bevelen aan al wie er medelijden mee mogte hebben. -- Zie, het zijn regt-bevallige kinderen, welke in eenen tamelijk langdradigen roman gelegenheid geven, de Roomschen of Paapschen, met de propaganda, en de priesterpartij, en den gewetensdwang, en al den aankleve van dien, eens regt goed op het lijf te vallen. Het ge-

heel strekt ten bewijze van Roomsche onverdraagzaamheid. Wij willen onze lezers daarvan eene korte schets geven, opdat men sien kunne, hoe de arme heeren van het Evangelie zich afslaven van af den roman in octavo tot het nietig weekbladje van Amsterdam, om den Katholijken en hanne heilige Godsdienst een, zoo als men het noemt, middeneeuwsch aanzien te geven. Middeneeuwsch is Synoniem van dom en onverdragelijk, dit weet men.

Hendrik en Maria, zijn zuster en broer; raadt gij? Wel kom! zuster en broer vrijen niet. En kan er een roman of een toneelspel bestaan waar liefde niet de hoofdrol speelt? Hendrik en Maria dus zijn gelieven; en teeder gevoelig verliefden! En wat het Drama van dat liefdes verhaal aandoenlijk maakt, om er tranen met tuiten over te weenen, is, dat Hendrik protestant, en Maria Katholijk, en het verschil van Godsdienst eene overkomelijke hinderpaal voor een huwelijk is. Verbeeld u, dat de pastoor hunner gemeente (gelukkig *Dommus* genaamd, opdat iedereen weten zou dat hij een domoor is), eene aanschrijving krijgt van den vicaria des Luikschen bisschops, waarbij hij vrijhevig beknord wordt, dat hij in zijne gemeente zijnen tijd verliest zonder voor de propaganda werkzaam te zijn, dewijl hij nog niet eene enkele protestantsche ziel in den schaaftal heeft aangebragt. Die ongemakkelijke berisping zat pastoor *Dommus* op de maag, en de man, die het ongeluk had van niet heel slim te zijn, was radelees, toen hem het verkeer van het lieve paar ter oore kwam. Aanstonds berigtte hij, dat de propaganda weldra blijken zijner werkzaamheid vernemen zou. In de daad Maria werd het verkeer met Hendrik toegelaten; en pastoor *Dommus* bouwde daarop zijn bekeerings plan. De moeder van Maria, eene goede eenvoudige ziel, zoo als er nooit buiten haar geene bestond, Maria zelf, en de pastoor vallen Hendrik te lijf, om hem Katholijk te maken, niet uit overtuiging, daar zien de papen niet naar, maar om hem met Maria te doen trouwen. Helaas! die pogingen stuiten op allerlei hinderpalen, waartegen de goede moeder niets weet in te brengen, dan een aantal aanroepingen der heiligen; men laat haar bijna de Litanie van alle heiligen rondloopen, terwijl de heer *Dommus* met den mond vol tanden zit, en niets weet te zeggen, dan de pracht der Katholijke plegtigheden in Italie, en den ban der Kerk, waarmede hij tamelijk kwistig rondspringt.

Tegen over dien dommen *Dommus*, het blinde werktuig van de propaganda, staan andere menschevriende, verdraagzame pastoors die wel *Katholijk* zijn, maar niet *Roomech-Katholijk*; hupsche menschen, die de Katholijken eene maat van Zaligheid toezeggen grooter, dan voor hen, welke niet tot onze kerk behooren; maar overigens onbekrompen genoeg zijn, om den hemel open te stellen voor allen, die niet hardnekkig den zoon van God versmaden. Daarbij hebt gij nog den vrijzinnigen Vader van Maria, die een bijbel oploopt en in dat kostbare poud de Katholijke bijgeloovigheden ontdekt; een verdraagzaam, deftig, geleerd, begaafd en vroon predikant, vol liefde voor den evenmensch, en vervuld van voorzigtigen ijver voor zijne geloofsbelijdenis; met nog den Vader van Hendrik, een ijveraar zijner godsdienst, die in zijne eigene protestantsche vrouw ondervindt hoe nadeelig een gemengd huwelijk is, dewijl zijne Echtgenoots, welke der afgescheidenen leer schijnt toegedaan, haren man zoo veel verdriet veroorzaakt, dat deze zich daarover aan zijnen vriend den predikant bitter beklagt, en met tranen in de oogen den huisselijken ramp in lange klagtedenen maakt; ten slotte eindelijk, met nog den vriend van Hendrik, teregt genaamd, *Frans van der Tongen*, een babbelaar van de eerste kwaliteit, die alles verwart, braaf uit vaart tegen al wat Katholijk is, en den *Katholiek* en de *Katholijke Nederlandsche Stemmen*, en den *Noord-Brabander* de oer aandoet, van dapper tegen hen boos te zijn.

Het einde is droefig. Ongelukkige Maria, die

vertwijfelende tusschen den vloek van *Dammers* en de liefde van *Hendrik*, bezwijkt, en in den bloei haars levens, als slagtoffer van den onverdraagzamen geest der propaganda, ten grave daalt.

Ziedaar de geschiedenis der liefde, welke in dat boek van het begin tot het einde met hatelijkheden, van allerlei gehalte tegen ons en onze herders, en onze leer gelardeerd is. Al wat Katholiek is heeft er eene arme, domme, onverdraagzame, verachtelijke kleur: het is zwart, pek zwart, donker als de hel, en verfoejelijk en afschuwelijk als de booze geesten der onderwereld. Wel bekomme het den schrijver! Het tafereel, dat hij van ons ophing, had een weinig minder overdreven moeten zijn, wilde hij kans hebben zijn doelwit te bereiken. Nu kunnen wij er gerust bij inslapen... Over de letterkundige waarde van het boek willen wij geen woord verliezen; deze is mager, te mager, om eene critiek uit te lokken.

Alleen willen wij eene vergelijking zien, waardoor de Katholieke Kerk beschadurd wordt en welke door den praatachtigen *Frans van der Tongen*, in het midden geworpen, door de Evangelische vijftien zeer eigenaardig genoemd is.

Wij nu ook vinden wel wat eigenaardigs in die vergelijking; doch daar zulk eene stof baarblijkelijk kinderlijke krachten overtreft, vinden wij het niet ondoelmatig, die eigenaardigheid nog wat beter te doen uitkomen, door het ontbrekende aan te vullen, het gebrekkige te verbeteren, het verkeerde te regt te wijzen. De Heeren van het Evangelie mogen zich hierdoor verplicht rekenen! --

Frans begint: »weet gij, hoe ik de Roomsche Kerk beschouw? Als een uurwerk! -- Goed zoo, jongetje! de Roomschen zien er juist op, hoe laat het is; het uurwerk is en blijft altijd aan de hoogte van den tijd.

»De Paus draagt den sleutel; want hij is het hoofd.» Niet waar, *Frans*, dien geheimsinnigen sleutel, beteekenende de magt van te sluiten en te ontsluiten, te binden en te ontbinden, dien *Jesus* zelf eens aan den eersten Paus *Petrus* ter hand stelde, en waardoor de Heer tevens het gezag en de magt van *Petrus* onder deszelfs wettige opvolgers bestendigde; want gelijk de Kerk zou blijven, zoo ook moest een hoofd, een zigbaar hoofd der Kerk verblijven, [wanneer de Opperhoofdige stichter ten hemel opvoer], met welk hoofd de leden der Kerk onmiddellijk zouden handelen.

»De veer, die het werk in beweging houdt, is »zijne [s Pausen] heerschzucht.» *Frans*, *Frans*; hier toont ge, dat gij nog vreemdeling zijt in de volken geschiedenis; deze toch zoude u honderd-malen hebben doen opmerken, dat de veer der heerschzucht zich geene achttien honderd en meer jaren gespannen houdt; inzonderheid, als zij zich nitspant over een wijd gebied. En zie daar den Paus zoo vele eeuwen regeren over de gansche wereld! En de veer zijns gebieds verslapt nooit; en terwijl zijne heilige vrijmoedigheid, uit diep besef van plicht geboren, de magtigste vorsten der aarde berispt en kastijdt; eerbiedigt en ducht men de roede van de Apostolische tong eens zwakken grjsaards. Zijn dat kenteekenen van heerschzucht? Neen, voorzeker: het zijn kenteekenen van een boven menschelijk gezag. Dus, *Frans*, dat woord heerschzucht veranderd in kracht van boven.

»De ketting, die het eens met het andere verbindt, is de Jesuiten-orde. Wat verstaat Ge door Jesuiten-orde? Heet het bij U die beroemde orde, door den *H. Ignatius van Loijola* gesticht? Maar dan heeft eens die leelijke *Clemens XIV* uwe ketting stuk geslagen, terwijl het uurwerk toch aan den gang bleef. Hoe zoudt Ge hiermee uwe vergelijking laten rijmen? Dus gij verstaat iets anders door Jesuiten-orde? Ik durf ja gissen, dat Gij het woord niet verstaat; en vader die U dat spookwoord zeker geleerd heeft, zal het evenmin verstaan hebben, al is hij dan nog zoo veel grooter en wijzer, dan *Frans*. De Protestanten toch -- vader is ook protestant, niet waar? -- hebben het ongeluk veelal slechts de keerzijde onzer kerk te beschouwen, en zien dan dikwijls duivels, waar zijneleyn verbeeld worden. *Frans* ik zal u in een

enkele trek de *Jeuiten* doen kennen. Zij zijn niets anders dan Katholieke Priesters, in het algemeen uitmuntende in deugd, kunde en ijverplicht-betrachting, die zich voornamelijk belasten met de kwade taak van de opvoeding der jeugd. Jongetje, Ge moest vader, na verloop van eenige jaren, eens vragen, bij die mannen ter school te mogen gaan: dan zoudt Ge eerst ver in de leer der vergelijkingen komen!

Frans zegt verder: »de trom, waaraan zich de »ketting windt, is de wereld. De raderen vertegenwoordigen mij de Bisschoppen, groote en »kleine. De wijzers houde ik voor de Pastors, »de leden der Propaganda en anderen! -- Ja, Nef kind, en anderen want er zijn in dat Roomsche uurwerk zoo vele tanden en tandjes, schroeven en schroefjes, dat men van uwe jaren niet kan vorderen dat alles op te tellen. Intusschen ik begrip, dat Ge het oog hebt, op die schoone Kerkelijke hiërarchie, wier voortreffelijken samenhang men in geen wereldsch bestuur ontmoet. Gij bedoelt, ja, die sterke phalans; dat welgeregeld leger, dat met den Paus aan het hoofd strijdt tegen het rijk der duisternis, en moedig den degen zwaait tegen de dwaalbegrippen van menschen, zonder ooit de menschen zelve te hinderen. En zoo zijn dan de leden der hiërarchie, de ketting om de trom der wereld, de raderen de wijzers van het uurwerk.

»Zij de wijzers schijnen,» zegt hij: »voor den eenduidigen opmerker wel van zelf te handelen, »maar zij zijn toch slechts blinde werktuigen van »hetgene daar achter de wijzerplaat schuilt, en »zelden of nooit aan het licht mag komen.» Ja de wijzers! daarbij blijft gij wat langer stil staan. Zij verdienen het ook wel. Ja, dat zijn heldere wijzers. Zij wijzen het geloovige volk den tijd op de minuut af aan; en alzo kan dit volk alles op behoorlijke uur verrigten. En opdat deze wijzers nimmer falen, worden zij bestuurd door de raderen -- de Bisschoppen -- en op de deugdelijkheid der raderen, let het hoofd van het uurwerk de Paus -- en deze eindelijk wordt bestuurd door Hem, die het gansche uurwerk vervaardigd heeft. En dus gaat alles onseilbaar wel, en kan men zelfs veilig blind aanwerken; immers Gij zelf, als een braaf kind, zijt wel blind gehoorzaam aan vader, niet waar? en vader nu is wel verstandig, maar toch niet onseilbaar. -- Maar, *Frans*, wanneer Ge zegt, dat hetgene achter de wijzerplaat is, daarachter schuilt, en zelden of nooit aan het licht mag komen, dan zijt gij het spoor bijster. Als gij eens duidelijker uit uwe oogen zult zien, zult gij dat uurwerk aanschouwen, met eene soort van kristallijnen, zeer doorschijnende stulp omgeven. Want om hier eene schrifmatige vergelijking te bezigen; de Roomsche Kerk is eene stad, gesticht op eenen berg; blinkt, als een licht, op den kandelaar der wereld, en doet sinds meer dan 1800 jaren hare stralen toestroomen in alle oogen die zich niet vrijwillig blind nijpen.

»En die wijzerplaat, zoo eindigt ons *Fransje*, »wijst mij het Noorden, het Zuiden, het Oosten »en het Westen, waarnaar die blinde werktuigen »zich bewegen moeten, en dat alleen ten believe »van den heiligen sleuteldrager.» Juist zoo; en uit het Noorden, en Zuiden, en Oosten en Westen ziet men naar die wijzerplaat; daar heen moeten zich pligtshalve die blinde werktuigen bewegen, ten believe van den heiligen sleuteldrager; ja, noem hem gerust heilig, u hoofde van de heilige sleutels, die hij draagt, of duidelijker nog, ten believe van Dengenen, wiens plaats die heilige sleuteldrager bekleedt, ten believe van den drie maal heiligen God, die enkel voor zijnen roem wil, dat alle menschen zalig worden, en tot de kennis der waarheid geraken.

Ziedaar *Frans* uwe vergelijking zoo wat toegelicht. Leer hieruit, dat ge nog wat te jeugdig zijt, om over zoo groote dingen vergelijkingen te maken. Eerst moet men de zaak, die men dus wil verduidelijken, wel kennen; anders zal men immer falen, en er zal inplaats van verduidelijking, duisterheid en dwaling geboren worden.

ADVERTENTIE

ONDERTROUWD

H. NIEUWENHUYZEN.

en

C. DE GRUYTER.

Hertogenbosch, 30 December.

Fenige kennisgeving.

Heden overleed alhier tot onze bittere droefheid na voorzien te zijn van de H. H. Sacramenten der Kerk, onze waarde Oom, de WelEerwaarde Heer **CORNELIS VAN BEMMEL**, vroeger gedurende bijna 39 Jaren Pastoor van *Bodegraven en Zwammerdam*. ZEW. had den ouderdom van 86 Jaren en bijna 9 maanden bereikt, en was ruim 52 Jaren werkzaam in den Wijngaard des Heeren.

J. C. VOSSEKUIL.
ANNA VOSSEKUIL.

Utrecht, 29 December 1842.

Heden overleed na eene kortstondige ziekte, voorzien der H. H. Sacramenten der Kerk, in den ouderdom van bijna 78 jaren, mijn dierbare Echtgenoot; de Ed. Groot Achtbare Heer **JOHANNES LENSEN**, Lid der Gedeputeerde Staten en der Commissie van Landbouw van *Noord-Brabant*, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, enz.

Hertogenbosch,
den 27 December.

J. C. VAN DEN BERGE.

Wid. **AMINSEN**.

Bij **P. R. D. MULLER**, Boekhandelaar te *Hertogenbosch*, ziet het licht: **GESCHIEDKUNDIG NENGELEWERK**, over de Provincie Noord-Brabant, bijeenverzameld door **Dr. C. A. HERMANS**, tweede deel, 4e stuk. Prijs f 1,00.

Met dit gedeelte is dit werk voltooid. En is voort door hem verzonden en gratis verkrijgbaar gesteld:

BERICHT VAN INTEEKENING, op: **BIJDRAGEN tot de GESCHIEDENIS, OUDHEDEN, LETTEREN, STATISTIEK en BEELDENDE KUNSTEN** der Provincie Noord-Brabant, door **Dr. C. A. HERMANS**.

Gemelde Uitgever Debitert met succes: **NOORD-BRABANDSCHE VOLKS-ALMANAK 1843**. Eerste Jaargang. Met platen. Prijs 90 Cents.

Op een Landgoed in *Noord-Brabant* wordt verlangd een **TUINMAN**, die ongehuwd is; het **BROEIJEN** en **SNOEIJEN** grondig verstaat, en van zijne bekwaamheden in dat vak, zoo wel als van zijn zedelijk gedrag goede getuigschriften kan indienen, adres met vrachtvrije brieven aan het Postkantoor te *Tilburg*, onder Letter P. Q.

Gelduitzettingen

OP

L I J F R E N T E N

EN

VERZEKERINGEN OP HET LEVEN.

De Maatschappij van Algemeene Assurantie op het LEVEN, de totale Fondsen en de Overleveringen gevestigd te *Brussel* en goedgekeurd door Koninklijk besluit van 12 Junij 1834, is vertegenwoordigd door Agenten in geheel het Rijk en in vreemde plaatsen. hare wezenlijke Kapitalen beloopt tot nabij de **DRIE MILLJOEN VIJFMAAL HONDERD DUIZEND FRANCS**, en zij betaalt jaarlijks meer dan **DRIE MAAL HONDERD DUIZEND FRANCS** Lijfrente. De verrigtingen der Maatschappij hebben tot voorwerp de verzekeringen van Kapitalen betaalbaar na den dood, of ingeval van leven op een bepaald tijdstip, de constitutie van **LIJFRENTEN, PENSIOENEN** aan Weduwen en Ambtenaars, van **HUWELIJKS-GIFTEN** aan de Kinderen, **AANKOOP** op **LIJFRENTEN** van **RENTEN, SCHULD-BEKENTENISSEN, AKTIEN** en **ONROERENDE GOEDEREN**. Zij koopt insgelijke hetzij met **GE-REED GELD** of op **LIJFRENTEN** de **VBUCHT-GEBRUIKEN** en de **NAAKTE EIGENDOMMEN**. Men kan zich de Prospectussen, Tarieven, en alle wenschelijke inlichtingen bezorgen hetzij bij den Agent **A. C. VAN DER MEULEN** Junior, in de *Hinthamerstraat*, Wijk C. No. 86 te *Hertogenbosch*, of op het Secretariaat Generaal der Maatschappij te *Brussel*, in de nieuwe Brugstraat No. 48.

Beurs van Amsterdam.

Heden Zaterdag 31 december 41 ure.

W. S. 2 1/2 pCt. 52 1/2 1/2 Dit 2 pCt. 101 1/2 1/2 Sjnd. 4 pCt. 94 1/2 1/2 Dit 8 1/2 pCt. 77 1/2 Handel. 130 1/2 O. I. 2 pCt. 99 1/2 1/2 Ard. 85 pCt. 19 1/2 Dit Coupon 20 1/2 1/2 Port te L. 2 1/2 pCt. 34 1/2 1/2 Oude Rente 106 1/2 1/2 Dit 4 pCt. 88 1/2 Metall. 108 1/2 Brax. 100 pCt. 74 1/2 Mexik. 32 1/2 Ter. 10 1/2 1/2